

Inhoud

Inleiding	5
Hoofdstuk 1 Syntaxis is het bouwen van een zin	13
Hoofdstuk 2 Het gezegde is de basis van de zin	19
Het gezegde	19
De woordschuur en de woordzoekertjes	20
Het aantal stoelen	23
De niet-verplichte bagage	25
In welke volgorde mogen de zinsdelen staan?	26
Bijgezegde	27
Als de zin af is	29
Hoofdstuk 3 Het onderwerp zoekt de persoonsvorm uit	31
Het duo onderwerp en persoonsvorm	31
Eigenschappen van de persoonsvorm	32
De Nederlandse zinsdeelproef	35
Meer dan één persoonsvorm in een gezegde	36
Persoonsvorm en onderwerp in een bijgezegde	37
Hoofdstuk 4 In een zin met een werkwoordelijk gezegde zijn soms nog andere zinsdelen verplicht	39
Het onderwerp	39
Het loze onderwerp	41
De complementen	42
Lijdend voorwerp	43
Ondervindend voorwerp	45
Meewerkend voorwerp	47
Voorzetselvoorwerp	48
Voorwerpsbepaling	51
Samenvatting	54
Problemen met deze indeling	54
Vragende zinsdelen	58
Hoofdstuk 5 In een zin met een naamwoordelijk gezegde zijn soms nog andere zinsdelen verplicht	61
Naamwoordelijke gezegdes met 'als'	63
Koppelwerkwoorden	63

Het naamwoordelijk deel	64
Onderwerp	65
Het loze onderwerp	66
De complementen	67
Oorzakelijk voorwerp	68
Ondervindend voorwerp	71
Meewerkend voorwerp	73
Voorzetselvoorwerp	74
Voorwerpsbepaling	75
Samenvatting	76
Problemen met deze indeling	76
Vragende zinsdelen	78
Hoofdstuk 6 Gezegdes kunnen aangevuld, ingekort en aangepast worden	79
Hulpwerkwoorden	80
De lijdende vorm	86
Type 1: de reguliere lijdende vorm	86
Type 2: de schijnbare lijdende vorm	87
Type 3: de lijdende vorm met zich laten	87
Type 4: de schijnbare lijdende vorm met krijgen	88
De veroorzakende en de duldende vorm	90
Vormen van het werkwoord	92
1. Infinitief of heel werkwoord	93
2. Voltooid deelwoord	93
3. Te-infinitief	93
4. 'Aan het'-vorm	94
5. Bezigheidsvorm	95
Werkwoordelijke uitdrukkingen	96
Hoofdstuk 7 Zo zie je of het gezegde werkwoordelijk of naamwoordelijk is	99
Lijdende zinnen	99
Het naamwoordelijke gezegde	100
'Het bushokje is beschadigd': werkwoordelijk of naamwoordelijk gezegde?	101
Nog een paar voorbeelden	106
Een echt lastig geval: 'Johan is geboren in Duitsland'	108
Hoofdstuk 8 Sommige zinsdelen zijn in wezen nogal nutteloos	111
Loze zinsdelen	111
Voorlopige zinsdelen	113
Herhalende zinsdelen	113
Hoofdstuk 9 Sommige zinsdelen zijn wel nuttig, maar niet verplicht	117
De resultaatieve bepaling	117

Het bijgezegde	118
De dubbelverbonden bepaling	119
De bepaling van belang	120
De bepaling van bezit	120
De ethische datief	121
Bijwoordelijke bepalingen	122
Een twijfelgeval	123
Weglaatbare voorwerpen	123
Samenvatting: de weglaatbare zinsdelen	124
Hoofdstuk 10 Zinnen hebben verschillende vormen	127
De mededelende hoofdzin	127
De vragende hoofdzin	129
De aanvoegende zin	129
De gebiedende hoofdzin	130
De gewone bijzin	131
De betrekkelijke bijzin	133
De beknopte bijzin	134
Onvolledige zinnen	135
Samengetrokken zinnen	136
Hoofdstuk 11 Je kunt ook extra informatie in een zinsdeel stoppen	139
Bijvoeglijke bepaling	139
Hoofdstuk 12 Woorden zijn de bouwstenen om zinnen te maken	145
Werkwoorden	145
Het zelfstandig naamwoord	148
Het bijvoeglijk naamwoord en de bijvoeglijknaamwoordgroep	150
De determineerder	152
Lidwoorden	152
Telwoorden	153
Aanwijzende voornaamwoorden	153
Vragende voornaamwoorden	153
Bezittelijke voornaamwoorden	153
Overige	153
Het telwoord	154
De zelfstandignaamwoordgroep	156
Het voorzetsel, het achterzetsel en de voorzetselgroep	157
Het bijwoord en de bijwoordgroep	158
Het voegwoord	160
Tussenwerpsels	162
Het gebruik van woorden in zinnen	163

Hoofdstuk 13 Dankzij voornaamwoorden hoef je wat je bedoelt niet elke keer opnieuw uit te spreken	165
Wat zijn voornaamwoorden?	165
Persoonlijke voornaamwoorden	167
Wederkerende voornaamwoorden	169
Wederkerige voornaamwoorden	171
Aanwijzende voornaamwoorden	172
Bezittelijke voornaamwoorden	173
Betrekkelijke voornaamwoorden	173
Bepalingaankondigende voornaamwoorden	175
Het kwantitatief voornaamwoord	175
Vragende voornaamwoorden	176
Onbepaalde voornaamwoorden	176
Voornaamwoordelijke bijwoorden	177
Een twijfelgeval	177
Hoofdstuk 14 Lesgeven in ontleden doe je zo	179
Maak van grammaticaonderwijs geen stortbad van vaktermen	179
Het nut van grammaticaonderwijs	180
De aanpak van grammaticaonderwijs	181
Valkuilen	181
Tradities in het Nederlandse grammaticaonderwijs	182
Stappenplan	182
Het gezegde	184
Het onderwerp	185
De persoonsvorm	186
De complementen	186
Het lijdend voorwerp	187
Het meewerkend voorwerp	187
De voorwerpsbepaling	188
Het oorzakelijk voorwerp	189
Het naamwoordelijk deel van het naamwoordelijk gezegde	189
Het werkwoordelijk deel van het naamwoordelijk gezegde	189
De niet-verplichte zinsdelen	189
Onderschikkende voegwoorden en bijzinnen	190
Woordsoorten	190
Voornaamwoorden	191
Voornaamwoordelijke bijwoorden	191
Er	192
Hoofdstuk 15 Zo schreven en schrijven taalwetenschappers over zinsbouw	193
Geschiedenis van het ontleden	193
De revolutie van Noam Chomsky	196

Thètatheorie en casusgrammatica	202
Categoriale grammatica	203
Optimaliteitstheorie	203
De bus en het zinsbouwpakket	205
Literatuur	209
Index	211
Verantwoording illustraties	215
Dankwoord	217